

**Posibile demersuri novatoare în activitatea bibliotecilor rurale
- Proiect de organigramă -**

ION BUJOR

*Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici”
Caraș - Severin*

Abstract

Possible innovative approaches to rural libraries activity

The organigram project „Possible innovative approaches to rural libraries activity” was conceived starting from the fact that, periodically, arises the problem that library services should adapt to the evolution of social needs at community level.

This organigram is carried in a structured content by monographic principle: 1. A minimal sociological investigation; 2. Didactic and investigative activity; 3. Publicistic activity; 4. Organizational activity; 5. Relational activity; 6. Creativity stimulations activity; 7. Museum and monographic activity.

The project will not be imposed from the center, but it will be subject to methodological debate at the next meetings of the librarians from Caras-Severin county.

This project is inspired from the cultural and national emancipation projects initiated by „Asociațiunea Transilvană Astra,” asociation that generated, specially in Transilvania and Banat, a strong movement when the famous „Casine” and „Reuniunile” started (see „Reuniunile învățătoresți,” „Reuniunile de lectură,” „Reuniunile corale și teatrale” and so on).

Keywords: *library, rural communities, organigram, Caras-Severin, Biblionet, sociological investigation*

Importanța funcției pe care o are biblioteca publică în animarea civilizației și culturii comunităților umane este de domeniul evidenței, fiind relevantă pentru toate ipostazele esențiale ale ființării umane: cunoaștere, practicitate și viață socială. Cel puțin specialiștii în biblioteconomie și sociologii **nu își mai pun întrebări radicale** asupra funcției instituției bibliotecare în societate.

Ciclic, însă, se pune în discuție **problematica demersurilor novatoare în activitatea bibliotecilor publice în relație cu evoluția cerințelor sociale.**

*

În Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” Reșița activează la ora actuală programul Biblionet - atât la sediul bibliotecii județene, cât și în patru orașe și - respectiv - unsprezece biblioteci comunale. Este edificator faptul că acest program reprezintă în sine un act de noutate în activitatea bibliotecilor publice.

La momentul instalării centrelor Biblionet în bibliotecile comunale, s-a constatat că, de fapt, **acestea reprezentau aproape singurul factor de noutate în activitatea bibliotecară la nivel rural.**

În mod evident, la nivel managerial, au apărut o serie de întrebări:

- de ce numai activitate de împrumut publicații?!
- ce nivel de informare poate satisface cerințele unei comunități rurale?
- oare comunitatea rurală nu are nevoie să-și apropie statusul său de cel al comunităților urbane?
- la nivel comportamental o comunitate de tip rural chiar nu-și dorește să iasă din anumite tipare?
- oare nu este necesară o **valorizare socială** a potențialităților locale: istorice, economice, culturale, turistice, etnografice etc.?
- ce aptitudini trebuie să-și dezvolte bibliotecarul comunal pentru a rezolva cerințele socio-culturale și de informare ale comunității pentru care își exercită funcția?

Prin urmare, constatându-se un conservatorism accentuat în activitatea bibliotecilor rurale și în urma unui dialog cu managerul Bibliotecii Județene, am inițiat un proiect de organigramă care vizează tocmai acele posibile demersuri novatoare menționate în genericul lucrării.

Această organigramă, modelată într-un format de planificare, se derulează într-un conținut structurat pe principiul monografic:

- *Investigație sociologică minimală.*
- *Activitate didactică și investigativă.*
- *Activitate publicistică.*
- *Activitate organizatorică.*
- *Activitate relațională.*
- *Activitate de stimulare a creativității.*
- *Activitate monografică și muzeală.*

Fie și numai din enumerarea capitolelor acestei organigrame s-ar putea degaja impresia unui proiect prea pretențios pentru cerințele reale ale unei comunități rurale și nivelul de pregătire profesională al unui bibliotecar comunal.

S-ar putea să fie și așa! ...

Să ne închipuim însă că un bibliotecar s-ar prezenta primarului dintr-o comună cu o asemenea organigramă care necesită o cantitate mare muncă și de inventivitate, în același timp: ar mai putea primarul în cauză să se mai gândească, uneori, la substituirea postului de bibliotecar cu alte activități ale administrației comunale?

Revenind, acest proiect de organigramă referitor la **activitatea bibliotecii comunale în spirit novator** se derulează în detaliu astfel:

1. Investigația sociologică minimală, având ca obiectiv evaluarea următoarelor probleme (fenomene) ale comunității rurale:

- a) fenomenul lecturii în relație cu cerințele reale ale comunității, cerințe de ordin socio-economic, cultural și de informare;
- b) existența(sau nu) la nivel local a unor factori instituționalizați care ar putea să colaboreze cu biblioteca: ONG-uri, asociații profesionale sau de afaceri private, asociații culturale etc.;
- c) structura socio-profesională a comunității;
- d) cerințele non-lectură ale comunității: specificități socio-profesionale, specificități etnice, tendințe de dezvoltare locală, preocupări de tip hobby, nevoi de comunicare.

De ce, mai întâi, o investigație sociologică? Pur și simplu, din necesități de marketing: trebuie mai întâi să cunoaștem fenomenologia vieții

comunitare pentru a ne implica apoi eficient printr-o poziționare cât mai adecvată a strategiilor de acțiune culturală și de informare.

2. Activitatea didactică și investigativă trebuie să-și propună, la nivel local, proiecte culturale, de educație extrașcolară pentru elevi și instruire permanentă a adulților. Într-un echilibru firesc și forme adecvate, această activitate trebuie să vizeze atât cerințe de loisir, cât și cerințe de ordin practic, de informare, de reconversie profesională a adulților sau de comunicare (activități de socializare, de transmitere a unor evenimente de interes pentru comunitate etc.).

În acest segment de activitate a bibliotecii se pot iniția acțiuni de îndrumare informativă și formativă:

- cursuri extrașcolare pentru copii și tineret;
- cursuri de pregătire profesională pentru adulți;
- organizarea unor „școli de vară” sau chiar „școli de iarnă” (mai ales pentru adulții mai puțin prinși în acest sezon în activități specifice de tip rural);
- cercuri aplicative cu preocupări de tip hobby sau practică de tip casnic;
- organizarea unor călătorii tematice de cunoaștere;
- acțiuni prospective: etnografice, cu scop muzeografic sau cu obiective ecologice;
- acțiuni militante vizând protejarea mediului și protejarea patrimoniului cultural;
- inițierea și înființarea unor asociații sau cluburi cu diverse preocupări profesionale sau de loisir, forme organizaționale ce pot genera schimburi de experiență;

Aceste activități didactice și investigative, bineînțeles, nu pot fi generate și susținute doar de bibliotecarul comunal. Prin urmare, acesta va trebui să contacteze și apoi să relaționeze cu diverși potențiali colaboratori:

- intelectualii și specialiștii locali în primul rând, „fi ai satului” consacrați;

- Administrația locală - pentru diverse proiecte de finanțare sau sprijin logistic;
- ONG-uri cu activitate complementară specificului instituției bibliotecare;
- cu instituții specializate: muzee, arhivele statului, camere de comerț, camere agricole și chiar instituții clericale etc.

Toată această activitate didactică și investigativă menționată la punctul 2 trebuie să fie susținută permanent de un **fond informativ și documentar** (achiziționat sau creat de bibliotecar). Formarea acestui fond ține chiar de specificul esențial al activității de bibliotecă publică și, în același timp, rezolvă cerințele informative punctuale pentru orice tip de activitate inițiat de bibliotecă.

3. Activitatea publicistică reprezintă cel mai important segment al comunicării instituției bibliotecare cu publicul utilizator direct (înscris la bibliotecă), dar și cu ceilalți membri ai comunității locale. Această activitate se manifestă de la **actul publicitar al instituției** și până la cel de **editare scrisă sau audio-video al unor lucrări** cu scop de informare și documentare.

Menționăm în acest sens următoarele:

- **bibliografii** structurate tematic sau pe subiecte inițiate de bibliotecar sau la cerere. Aceste bibliografii pot fi, prin conținutul lor, informări de referință, orientative, sugestive sau speciale (de exemplu: monografice, dedicate unor cerințe punctuale);
- editarea unor **cataloge iconografice** (albume) ce pot fi utilizate în activități de popularizare a istoriei locale;
- **buletine informative** despre activitatea bibliotecii sau a comunității locale;
- editarea unor **seriale Ad acta** care includ circularele, comunicatele și documentele oficiale ale administrației comunale sau chiar județene;
- **acțiuni publicitare**: broșuri, afișe și postere de popularizare a activității bibliotecii.

4. Activitatea organizatorică credem că trebuie să insiste pe câteva aspecte esențiale:

- în primul rând, pe **organizarea cu adevărat biblioteconomică a fondului de carte** și, implicit, pe **realizarea instrumentelor specifice** de transmitere a informațiilor conținute (cataloage și bibliografii, inclusiv cele digitalizate);

- **activitatea de planificare** a activităților curente, a acțiunilor de animație culturală și de asigurare a logisticii necesare (dotări, consumabile specifice etc.);

- **proiectarea și calculul bugetului necesar** desfășurării în condiții optime a activității bibliotecare, buget care trebuie înaintat administrației locale.

5. Activitatea relațională va avea în vedere în primul rând colaborarea cu serviciul metodic al bibliotecii județene. Apoi va iniția:

- **parteneriate** cu: ONG-uri de profil, școli, instituții culturale etc.;

- **participarea la misiuni culturale;**

- **înscrierea bibliotecii** în sisteme oficiale și organizații obștești de profil (de exemplu ANBPR) sau organizații culturale complementare;

- **participarea cu lucrări** în diferite receptoare informaționale (reviste, antologii de specialitate).

Conceptul de bază al activităților relaționale va fi munca și valorizarea în echipă ca necesitate de catalizare a ideilor novatoare, a orientărilor polivalente centrate pe activități interdisciplinare.

6. Activitățile de stimulare a creativității sunt, în esența lor, strategice, dar și punctuale și au menirea de a activa **preocupările inovative** ale colaboratorilor și utilizatorilor bibliotecii.

În principiu, aceste activități au în vedere **antrenarea voluntară și creativă în teme și probleme socialmente necesare** la nivel local sau general.

Între colaboratorii care pot deveni și parteneri de proiecte putem enumera: experți și specialiști, amatori autodidacți, entuziaști talentați și informați. Vârsta acestora nu contează: ei pot fi tineri sau „*decani de vârstă*.”

7. Activitatea monografică și muzeografică este un alt mod de a ieși din inerția conservatoare a bibliotecarului comunal. Bibliotecarul nu mai trebuie să fie doar un mijlocitor al surselor de informare, ci **să contribuie activ la valorizarea patrimoniului socio-economic, istoric și cultural local**. Prin urmare, bibliotecarul poate iniția și contribui la realizarea unor **monografii locale** (tematice sau generale).

Poate, în același timp, să propună și realizarea unor așezăminte muzeale cu scop turistic și de spațiu patrimonial, supus vizitelor de studiu pentru tineret, de exemplu. Aceste tipuri de activitate, bineînțeles, se vor baza pe activitatea în echipe de studiu și realizare formate din specialiști colaboratori: profesori de istorie, arheologi, etnografi și alții.

*

Acest **proiect de organigramă**, deși are destule elemente „standardizate,” nu este o propunere ce se dorește a fi impusă „de la centru” bibliotecilor comunale. El este mai degrabă inspirat de proiectele culturale și de emanciparea națiunii inițiate de Astra, asociație care a generat, mai ales în Transilvania și Banat, un puternic curent prin înființarea vestitelor *Casine* și *Reuniuni* (vezi: *Reuniunile învățătoarești*, *Reuniunile de lectură*, *Reuniunile corale și teatrale* ș.a.). Se știe că reuniunile de lectură, de exemplu, nu își propuneau doar înființarea unor biblioteci, ci și o activitate serioasă de animație culturală, de informare și de educare a conștiințelor.

În această perioadă de criză educațională, culturală și chiar identitară, credem că este foarte potrivită o asemenea formulă de abordare a serviciilor de bibliotecă.

Proiectul nostru de organigramă îl vom supune atenției bibliotecarilor comunali, cât mai curând, în cadrul întâlnirilor metodice ale bibliotecarilor din Caraș-Severin.